

od dnešní uliční čáry, nebyla pozorována složitá středověká souvrství, výzkum proto sestával převážně z exkavace jednotlivých objektů. Byly dokumentovány zejména situace z novověku a raného středověku. Mezi raně středověkými nálezy bylo kupříkladu šest hrobů bez výbavy, kamenná cesta z 11. století (obr. 18), příkop asi z 10. století a větší počet zásobních jam a jiných blíže neinterpretovaných zahloubených objektů. Na zkoumané ploše byl také odkryt protiletecký kryt z 20. století.

Výzkum probíhal i v dosud stojící budově na Vídeňské ulici s orientačním č. 3. Zaměřil se především na vývoj novověké zástavby na parcele. Dokumentovány byly postupně čtyři podlahové úrovně, základové zdivo a pozůstatky dvojích kamen nebo pecí (obr. 19). Zkoumaná budova je předběžně datována do 2. poloviny 18. století, zánik se předpokládá v 1. polovině 19. století.

Výzkum bude pokračovat také v roce 2020. Dosavadní nálezy zatím nebyly komplexně zpracovány, proto může ještě dojít k posunu ve finální interpretaci a datování.



Obr. 18. Brno, Vídeňská 3 a 5. Kameny zpevněná cesta z 11. století. Foto Archaia Brno z. ú.

Abb. 18. Brno, Vídeňská-Straße 3 und 5. Steingepflasterter Weg aus dem 11. Jahrhundert. Foto Archaia Brno z. ú.



Obr. 19. Brno, Vídeňská 3 a 5. Pozůstatky zástavby z 18. století. Foto Archaia Brno z. ú.

Abb. 19. Brno, Vídeňská-Straße 3 und 5. Überreste der Bebauung aus dem 18. Jahrhundert. Foto Archaia Brno z. ú.

Literatura

Neuvedeno.

Zusammenfassung

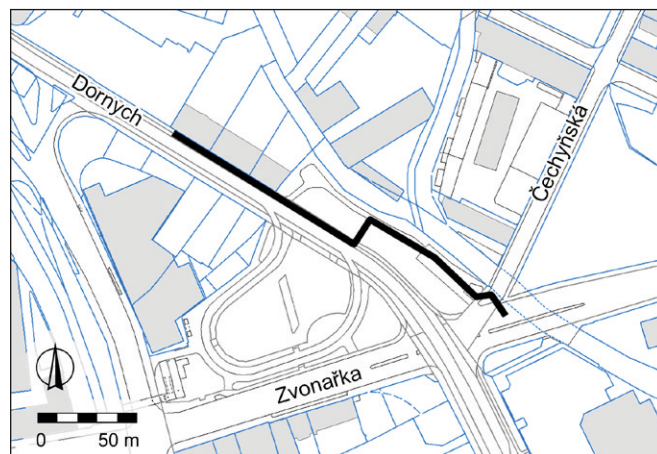
Brno (Kat. Štýrice, Bez. Brno-město), Vídeňská-Straße 3 und 5, Parz. Nr. 428/1, 429. Mittelalter, Neuzeit. Vorstadt, Siedlung. Rettungsgrabung.

Die Ausgrabung auf dem Gelände des Krankenhauses der Barmherzigen Brüder an der Vídeňská-Straße 3 erfolgte vom Sommer bis zum Winter 2019. Auf der etwas von der heutigen Straßenflucht entfernten Fläche wurde keine komplizierte Stratigraphie beobachtet, wohl aber etliche Befunde. Aus dem frühen Mittelalter stammen sechs beigabenlose Körpergräber, ein steingepflasterter Weg aus dem 11. Jahrhundert, ein Befestigungsgraben wohl aus dem 10. Jahrhundert (?) und mehrere Vorratsgruben und andere, nicht näher bestimmbar Gruben. Auf der Fläche wurde zudem ein Luftschutzraum aus dem 20. Jahrhundert freigelegt. Die Ausgrabung erstreckte sich auch auf den Innenraum des noch stehenden Hauses Vídeňská-Straße 3. Dort stieß man auf Reste eines älteren Gebäudes, das nach vorläufiger Datierung von der 2. Hälfte des 18. Jahrhundert bis in die 1. Hälfte des 19. Jahrhunderts bestand.

Róbert Antal, Michal Bučo

Brno (k. ú. Trnitá, okr. Brno-město)
Čechyňská ulice, Dornych, Zvonařka, parc. č. 711.
 Novověk. Předměstí, továrna. Záchranný výzkum.

Záchranný archeologický výzkum byl vyvolán stavbou „Rekonstrukce SCZT pára × HV – propoj horkovodu Vlněna s parohorkovodem na ulici Čechyňská“ (obr. 20). Lokalita se nachází jihovýchodně od centra města Brna na území bývalé vsi Dornych. Roku 1784 ji tvořilo pouze šest domů, seřazených převážně při západní straně Svrateckého náhonu. Patřil sem také mlýn před soutokem náhonu a Staré Ponávky. V 19. století se nejbližší okolí lokality stalo jedním z center výstavby brněnských industriálních provozů (Kuča 2000, 339–341). Jedním z nich byla barvírna na ulici Dornych (tehdy č. p. 51), kterou využívala řada vlnářů, např. rodina Soxhletů v polovině 19. století, po nich ji převzal Wilhelm Springer (Vyskočil 2014, 54–55). Vznik barvírny není



Obr. 20. Brno, Čechyňská, Dornych, Zvonařka. Vyznačení průběhu sledovaného výkopu. Zpracování Archaia Brno z. ú.

Abb. 20. Brno, Straßen Čechyňská, Dornych und Zvonařka. Verlauf des überwachten Grabens. Kartierung Archaia Brno z. ú.

prozatím datován. První vyobrazení budovy barvírny je na mapě stabilního katastru z roku 1825. Její provoz patrně zanikl v roce 1906, kdy se její majitel vzdal živnostenského oprávnění (Smutný 2012, 417–418).

Relikty barvírny byly zachyceny v úseku teplovodu, který byl proveden v zeleném pásu mezi ulicemi Dornych a trasou Ponávky (Svrateckého náhonu; obr. 21). V západní části výkopu se nacházela patrně první budova a ve východní části budova druhá, tak jak je situace vyobrazena na indikační skice z roku 1876. Obě části byly zřejmě po zbourání barvírny na počátku 20. století zasypány, dochovalo se tedy jen podzemní technologické zařízení a zřejmě i část přízemí, kde byly umístěny bloky pro usazení barvířských kotlů (podrobněji Antal, Zbránek 2019).



Obr. 21. Brno, Čechyňská, Dornych, Zvonařka. Pohled na plochu výzkumu od jihu. Foto Archaia Brno z. ú.

Abb. 21. Brno, Straßen Čechyňská, Dornych und Zvonařka. Blick auf die Grabungsfläche von Süden. Foto Archaia Brno z. ú.

Literatura

Antal, R., Zbránek, R. 2019: Springerova barvírna v Brně.

Archaeologia technica 30, 56–65.

Kuča, K. 2000: Brno. Vývoj města, předměstí a připojených vesnic.

Praha, Brno: Baset.

Smutný, B. 2012: Brněnští podnikatelé a jejich podniky 1764–1948.

Encyklopedie podnikatelů a jejich rodin. Brno: Archiv města Brna.

Vyskočil, A. 2014: Zmizelá Morava. Brno, III. díl, Průmyslové město.

Praha, Litomyšl: Paseka.

Zusammenfassung

Brno (Kat. Trnitá, Bez. Brno-město), Straßen Čechyňská, Dornych und Zvonařka, Parz. Nr. 711. Neuzeit. Vorstadt, Fabrik. Rettungsgrabung.

Der Graben für die Fernwärmeleitung überschneidet ein ehemaliges Färbereigelände, das in der Mitte des 19. Jahrhunderts der Familie Soxhlet und danach Wilhelm Springer gehörte. Die Färberei ist erstmals 1825 belegt und bestand wahrscheinlich bis zum Anfang des 20. Jahrhunderts. Direkt unter der heutigen Oberfläche gelang es, zwei Fabrikgebäude der Färberei Springer mit mindestens zwei Bauphasen zu dokumentieren. Es wurden Heizungsanlagen und Blöcke erfasst, in denen die Färbereibottiche eingesetzt waren.

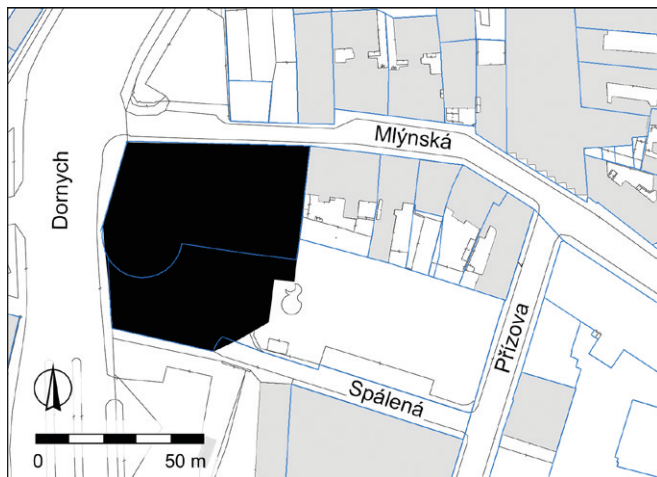
Róbert Antal, Hynek Zbránek

Brno (k. ú. Trnitá, okr. Brno-město)

Ulice Dornych, Mlýnská, Spálená ulice, parc. č. 1060/1, 1148.

Raný středověk, středověk, novověk. Předměstí. Záchranný výzkum.

V souvislosti s přípravou výstavby kongresového hotelu Clarion byl v měsících lednu až prosinci roku 2019 na ulici Dornych prováděn předstihový záchranný archeologický výzkum (obr. 22 a 23). Výzkum bude pokračovat i po zahájení stavebních prací v roce 2020, proto bude o jeho výsledcích referováno později. Kromě intenzivního pravěkého osídlení (neolit, eneolit, doba bronzová, starší a mladší doba železná) byly v celé ploše výzkumu dokumentovány raně středověké sídlištní aktivity z 8.–12. století. Na raně středověké předlokační osídlení pravděpodobně od poloviny 13. století kontinuálně navazovala zástavba pozdější první předměstské čtvrti (*primum quartale extra civitatem*), reprezentovaná pozůstatky nezděné nadzemní zástavby sloupové a snad i roubené konstrukce, suterény dřevohliněných domů, odpadními jámami, studnami atd. Specifickým fenoménem výzkumu jsou doklady zděných i nezděných sušáren, které lze vzhledem k poloze zkoumané plochy v místech někdejší Sladovnické čtvrti považovat za sušárny sladu. Celkem bylo zachyceno sedm celých nebo fragmentárně dochovaných pecí různé konstrukce, fungujících postupně v průběhu vrcholného a pozdního středověku. Peci byly nepochybně součástí stavebních komplexů předměstských sladoven, z nichž se nejspíše podaří po



Obr. 22. Brno, ulice Dornych, Mlýnská, Spálená. Vyznačení plochy výzkumu. Zpracování Archaia Brno z. ú.

Abb. 22. Brno, Straßen Dornych, Mlýnská und Spálená. Lage der Grabungsfläche. Kartierung Archaia Brno z. ú.



Obr. 23. Brno, ulice Dornych, Mlýnská, Spálená. Pohled na zkoumanou plochu od východu. Foto Archaia Brno z. ú.

Abb. 23. Brno, Straßen Dornych, Mlýnská und Spálená. Ansicht der Grabungsfläche von Osten. Foto Archaia Brno z. ú.